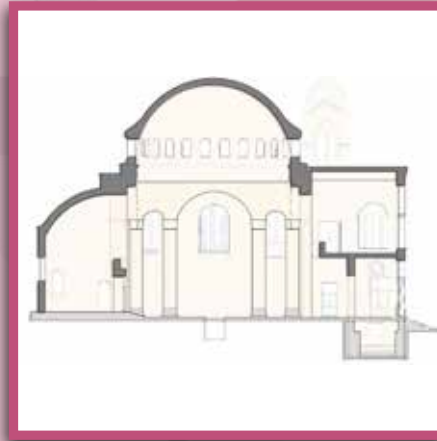

Mimarlıkta Başka Bir Eğitim: Uzaktan Mümkün mü?

A. Derin Öncel • Esra Akbalık • C. Sanem Ersine Masatlıoğlu •
Zeynep Yazıcıoğlu Halu • Seda Kula Say • Meral Ekincioğlu •
F. Cânâ Bilsel • Erdem Ceylan

**60 Yıllık Koruma Mücadelesi: Karatepe Aslantaş
Profil: Nişan Yaubyan**

2021/1

9 771302 821907

7,50 TL

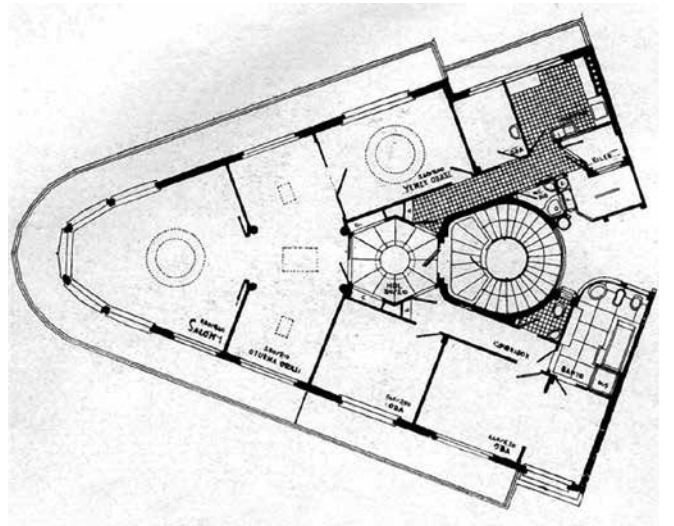
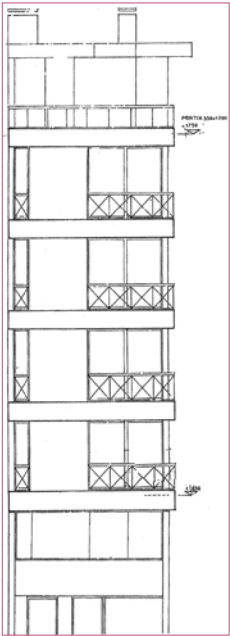

Mimar.ist Ocak 2021/1
ISSN 1302-8219

4	HABER / ETKİNLİK	Türkiye Millî Komitesi Üyesi Prof. Dr. Zeynep Gül Ünal, ICOMOS Başkan Yardımcılığına Seçildi4
5	KÜTÜPHANE	İstanbul'un Yabancı ve Levanten Mimarları / <i>Ebru Omay</i>5 Rasmussen, Loos, Fusco, Scheerbart.....6 Mimarlık Tarihimizden Maketli Bir Kesit / <i>Aydan Balamir</i>7 2018 Ulusal Mimarlık Ödülleri, Yapılar . Projeler . Fikirler8 İdeal Kent Arayışında Mimari Ütopyalar / <i>E. Ümran Topçu</i>8 Mekânsallık: Sanat Üretiminde Eşzamanlılık Durumu9 İnsan İçin Kentler / <i>Murat Güvenç</i>9
10	GÖRÜŞ	Kamusalığın Güncelinde Meydan - Toplum İlişkisi / <i>Hatice Ayataç</i>10
14	İNCELEME	60 Yıllık Bir Koruma Mücadelesi, Karatepe-Aslantaş: Halet Çambel ve İlklerin İnşası / <i>Mustafa Sayan - Zeynep Eres</i>14 Modernin Ulusal Memleri: <i>Arkitekt</i> Üzerinde Kira Evlerine Evrimsel Bir Bakış / <i>Özgür Demirkan - Ayhan Usta</i>27
38	PROJE - PROFİL	Nişan Yaubyan: "Çağdaşlık, Taklit Etmeden, Eldeki Olanaklarla Mimarlık Yapmaktır" / <i>Söyleşi: Zafer Akay</i>38 Nişan Yaubyan'ın Moda'da Ayakta, Hayatta Kalan Dört Apartmanı / <i>Evin Eriş</i>44

53	DOSYA: MİMARLIKTA BAŞKA BİR EĞİTİM: UZAKTAN MÜMKÜN MÜ?	
	Kriz ve Sonrası / <i>A. Derin Öncel</i>	54
	Eski, Mevcut ve Başka Bir Yeni Üzerine Bazı Sorular / <i>Esra Akbalık</i>	55
	“Ortam” Nasıl? Stüdyo Kültürü Kavramı Bağlamında Mimari Tasarım Eğitimi Üzerine Bir Değerlendirme / <i>C. Sanem Ersine Masatlıoğlu</i>	56
	Pandemi Sürecinin Öğrettikleri ile Mimarlık Eğitimine Yeni Yollar Açılabilir mi? Veya Uzaktan Mimarlık Eğitimi Sadece Dijital Ortamda mı Olur? / <i>Zeynep Yazıcıoğlu Halu - Seda Kula Say</i>	60
	Covid-19 Sürecinde Mimarlık Eğitimi Üzerine ABD’den Bir Perspektif / <i>Meral Ekincioğlu</i>	68
	Uzaktan Mimarlık Eğitimi: Küresel Salgın Döneminde ODTÜ Mimarlık Bölümü Deneyimi ve Sonrası Üzerine / <i>F. Cânâ Bilsel</i>	75
	<i>Ne Kadar Uzak, O Kadar Yakın!</i> Mimarlıkta Çevrimiçi Eğitimin Paradoksal Doğası Üzerine / <i>Erdem Ceylan</i>	81
92	YAPI FİZİĞİ - MALZEME	
	Tarihi Yapılarda Yangın Güvenliği / <i>Sedat Altındaş</i>	92
99	TASARIM - UYGULAMA	
	Arşiv Belgeleri Işığında İstanbul Aya Kiryaki Kilisesi’nin Yeniden Yapım Süreci / <i>Ece Sönmez Pulat - Deniz Mazlum</i>	99
106	FARKLI İNSANLIK DURUMLARI	
	Konut Tasarımında Yaşlı Kullanıcılar İçin Kapsayıcı Yaklaşımlar: Giriş Alanları Açısından Bir Değerlendirme / <i>S. Selhan Yalçın Usal - A. Nilay Evcil</i>	106
112	ÇİZGİ	
	<i>Behiç Ak</i>	112

Mimarlık Tarihimizden Maketli Bir Kesit

Pelin Derviş Yayın Projesi ve Mimarlar Derneği 1927 ortaklığıyla yayımlanan *Düşünme ve Görselleştirme Aracı Olarak Türkiye’de Mimari Maket: 20. Yüzyıldan bir Kesit* adlı kitabın basımı ve tanıtımı Ekim 2020’de yapıldı. Odağına maketi ve maket yapımcılarını alan kitap, Türkiye’de türünün ilk kapsamlı örneği. Maketlere bolca yer verilen yayınlarda yapımcılarının adı bile geçmezken¹, bir yandan maketin mimari tasarımdaki yerine dair kuramsal bilgiye giriş yapıyor, bir yandan da maketi yapılmış işlerin ve mimarlarının öykülerine ışık tutuşuyla, tarih yazımını ilgilendiren bir araştırma alanı sunuyor. Kitapta anlatılan ve gösterilen, öncelikle, maketler yoluyla mimarlık tarihimizden bir kesittir. Sayfalarını daha ilk karıştırmada, en erkeni 1930’lu ve 40’lı yıllardan az sayıda maket olmak üzere, 1950’lerden 2010’lara uzanan bir perspektifte mimarlık pratiğinin farklı dönemleri algılanabiliyor. Türkiye’de modern mimarlık akımlarının yön değiştirmesi, işveren profilinde değişimler, proje yarışmalarında ve yapı üretiminde duraksama ve yoğunlaşmalar, yurtdışına açılma dönemleri gibi çeşitli okumalara imkân tanıyan bir kitap... Projeler mimari dillerinin yanı sıra, üretim ortamları ve aktörleriyle de çeşitlilik gösteriyor. Aralarında Cumhuriyet döneminin önde gelen eserlerinin maketleri var; bazıları sonradan, sergiler için yeniden yapılmış. Mimari proje yarışmaları için hazırlanmış maketlerden çokça var, gerçekleşen ya da gerçekleşmeyen. Yarışmaların ve kamu projelerinin azaldığı dönemlerde, özel sektöre ve yurtdışına yönelik sunum maketlerinin sayıca artışı gözleniyor. Kitabın, erişilebilen kaynaklar ve merceğe alınan maket yapımcılarının arşivleriyle sınırlı, kaleydoskopik bir anlatısı var. İlk bakışta akla getirdiği okumalara yönelik bir tarih yazımını üstlenmeksiz, olası tarih yazımları için bilgi sağlıyor.

Pelin Derviş’in araştırma programına aldığı kitapları “yayın projesi” olarak adlandırmakla, içeriğini kendi oluşturduğu bir üretimi kolektif çalışmaya da açmakta olduğunu anlıyoruz. Eldeki kitabın bölümleriyle örneklenirse: Başta önsöz, sunuş (Pelin Derviş, Lale Özgenel) ve ilk çerçeve yazıları (Elvan Altan: maketin mimarlıkta tarih yazımı için belge değeri; Pelin Derviş: Türkiye’de mimari maket araştırması). Sonda ise “Arşiv Üzerine” başlıklı bölüm yazıları (Elif Bilge, Pelin Yoncacı), söyleşiler (Pelin Derviş ile Meriç Öner, Selva Gürdoğan, Gregers Tang Thomsen) ve bir “avadanlık seçkisi” üzerinden mini sözlük (Ahmet Dönmez).

Başlangıç ile bitiş bölümleri arasında kitabın ana gövdesine bakıldığında ise “Türkiye’de Mimari Maket Sergisi Üzerine” başlıklı bu bölümde, Kasım 2017 ile Ocak 2018 tarihleri arasında Studio-X İstanbul’da düzenlenen serginin de ana içeriği olan altı maket ustası tanıtılıyor: Yusuf Ergüleç, Selahattin Yazıcı, Mehmet Şener, Varjan Yurtgölü, İhsan Kostak ve Murat Küçük. Doğum tarihleri 1926 ile 1964 arasında değişen bu iki nesil maket yapımcısı, mimarlık tarihimizin sessiz tanıkları olmaktan çıkıp rol aldıkları mesleki süreçlerin farklı epizotlarını ve bilgisini seslendiriyorlar. Maket yapımcılarıyla söyleşilerden derlenmiş metinler, maketlerin ve maket malzemelerinin fotoğraflarıyla harmanlanmış olarak, zengin bir içerik sunmakta. Maket yapımcılarıyla (Ergüleç bölümünde oğluyla) yapılan söyleşiler, satır satır okunmalı. Maket tekniklerine dair ipuçları, bir anlamda meslek sırları, ilginç anılar, anekdotlar ve bilgece öğütler var. Derviş tarafından orkestrasyonu yapılan katkılar bu kadarla da sınırlı değil; kitap içinde kimi kısa pasajlar, kendi görselleştirmeyle birlikte bağımsızlaşan alt bölümler oluşturmuş. Sözelimi Derviş’in maket araştırması üzerine yazısında, sergiden önce ulaşma fırsatı bulamadığı iki isim

(Sami ve Sidel Pazarbaşı) ile ilgili bölüm, yazının başlarında Aslı Yazıcı Yakın’ın ve sonunda Aykut Köksal’ın mektupları, anlatı akışı içindeki sürprizli alt bölümler. Keza, sergiden derlenmiş maket seçkindeki kısa tanıtım yazıları arasında, mimarlarınca kaleme alınmış olanlar (Doğan Tekeli, Sevinç Hadi, Şevki Pekin, Mehmet Konuralp ve Doruk Pamir metinleri) ve “Mimar/Arhitekt Dergisinde Maket” başlıklı bölüm (Ufuk Demirgüç), kitabın kolektif kurgusunu güçlendiriyor. Kitap 20. yüzyıldan bir kesit olmayı hedeflemiş ise de, 2010’lu yıllara uzanan örnekleriyle, 21. yüzyıla da kapı aralamış durumda. Pelin Derviş, önsözünde, “bu kitabın 21. yüzyıl versiyonu sayılabilecek” bir başka kitabı vaat ediyor; bununla sadece dönemin yeni aktörleri ve ürünlerini kastediyor olmasa gerek. Maket yapımında neredeyse bütünüyle dijital fabrikasyona geçildiği günümüzde, mimarlık pratiği de büyük ölçüde değişim geçirmekte. Bir sonraki kitapta, uç noktaları keşfedilmeyi bekleyen hesaplamalı yöntemlerin ve dijital fabrikasyon çeşitlerinin, gerek tasarım yaklaşımları gerekse mesleki faaliyetin yürütülüşü üzerindeki etkilerini görmeyi beklemeliyiz. Final sunum maketleri kadar, kavram maketlerinin öne çıkışını da beklemeliyiz. Zira çizim ve maket, mimari düşüncenin “sınanması, temsili ve belgelenmesi”² kadar, henüz bulunmamış bir düşüncenin “aranması” ile de ilgilidir. Düşünceyi görselleştirmenin iki temel yolu olan çizim ve maketin, paralellikler yanında yol ayrılıklarını da barındıran tarihi serüveni, bu yazının dışında kaldı. Düşünme ve görselleştirme araçları olarak çizim ve maket üretimini bütünüyle sanal ortama geçişle nelerin değişeceği sorusu giderek büyüyor. Pelin Derviş “Türkiye’de Mimari Maket Araştırması Üzerine” başlıklı yazısında, maket yapımcılığının “tutku” boyutunu örneklemek üzere, birkaç örneğe değiniyor: Kibrit çöple-

rinden muazzam maketleriyle Patrick Acton, “Elgin Park” adlı hayali minyatür kentin yaratıcısı Michael Paul Smith ve tasarımcı Mehmet Erkök. Ortaya çıkan kitabın da baş motivasyonu olan tutku, sanal ortamla nasıl etkileşime girecek, bunu da yine bir sonraki kitapta tartışmalıyız.

Aydan Balamir, Prof. Dr., ODTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Notlar:

1. Örneğin 49 yıllık *Mimar/Arhitekt* külliyyatında yayımlanmış çok sayıda maket içinde, yapımcısının adı sadece bir kez geçmekteymiş. Kaynak: Özüm İtez’in *Arkhiter’a*da yayınlanan 3 söyleşisi (2015-16). Aktaran: Pelin Derviş, s.99-100, 124.
2. Sergi sunuş yazısındaki ifade; Elvan Altan, s.71 ve Pelin Derviş, s.129.

Düşünme ve Görselleştirme Aracı Olarak Türkiye’de Mimari Maket: 20. Yüzyıldan bir Kesit, Pelin Derviş, Lale Özgenel, T. Elvan Altan, Elif Bilge, Pelin Yoncacı Arslan, Meriç Öner, Superpool, Ahmet Dönmez, Pelin Derviş Yayın Projesi-Mimarlar Derneği 1927 işbirliğiyle, İstanbul, Ekim 2020, 480 sayfa, 19 x 25 cm.